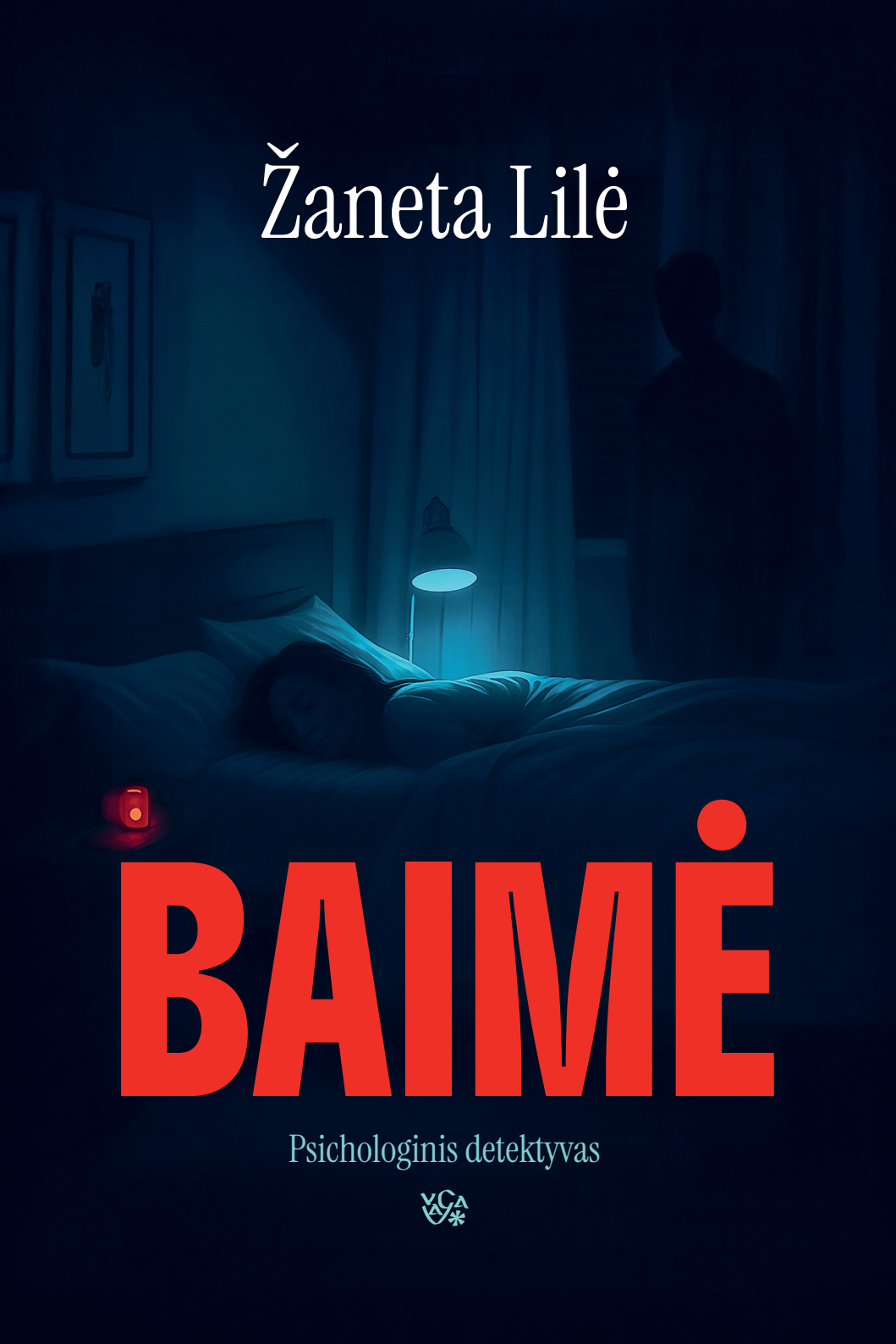

Žaneta Lilė

BAIMĖ

Psichologinis detektyvas

Žaneta Lilė

BAIMĖ

Psichologinis detektyvas

VILNIUS, 2026

Bibliografinė informacija
pateikiama Lietuvos integralios bibliotekų
informacinės sistemos (LIBIS) portale *ibiblioteka.lt*

© Žaneta Lilė, 2026
© Viršelis, Mantas Lilis, 2026
© Leidykla VAGA, 2026
ISBN 978-5-415-02879-5

Neuždangstyti namo langai kabojo ant sienų tarsi prietemoje blunkantys paveikslai, švelnios, pastelinės gėlynų mandalos tirpo sunkiame prieblandos rūke, žali, sultingi, jaukūs krūmų kukuliai glaudėsi prie seno ąžuolo, pasišiaušę pušų spygliai buvo įstrigę tarp dangaus ir žemės.

Kalvotą kiemą lėtai rijo iš vakarų slenkanti tamsos bedugnė.

Pro langus į kambarį šliaužė tiršta, lipni prieblanda, ji varvėjo nuo sienų, kaupėsi ant grindų, nardino basas kojas, lyžtelėjo drėgną ranką, šiltas vasaros vakaro oras virpėjo sprangioje, nejaukioje tyloje.

Šešėliai, kaip klaidūs voratinkliai, raizgė erdvią svetainę, sujungtą su virtuve, pilkos prieblandos pynės tįso nuo stalų, šliaužė aplink fotelius, smelkėsi į sofas, brovėsi į atokiausias pakampes.

Kasdienis namų vaizdas nyko: ovalios stalų linijos bluko, indaujoje išrikiuotų krištolinių taurių žvilgesys geso, paveikslė plaukianti gondola liejosi ir tirpo tamsiame Venecijos kanalo vandenyje, minkštos sofos, kaip pavargę gyvūnai, sugulė ant grindų, už lango pasiliko budėti blausiai spingsinčios lauko šviestuvų akys.

Įkaitusios pėdos lipo prie vėsių, nugalintų raudonmedžio grindų, ausyse aidėjo širdies būgnų mušimas, tirštas kraujas sunkiai tekėjo susitraukusiomis kraujagyslių trasomis,

deguonis kūne lėtai nyko, galva svaigo, smegenyse prasidėjo įkyrių minčių potvynis.

Tomas iš ryto pasišvaistė po kambarį, paprašė sulankstyti tris poras švarutėlių, išlygintų marškinių, susikrovė lagaminą ir paskubomis išnyko už durų, numykęs, kad šiandien tikrai negriš. Drėgnoje rankoje suspaudžiau telefoną, priglaudžiau prie vėsios suknelės. Turiu kuo greičiau paskambinti, namuose kažkas negerai, bet mintys šokinėjo kaip neklusnūs čiauškantys paukščiai ir jau vėl sukosi apie tamsų kambarį, kuria-me dabar stovėjau viena.

Sunkiai įkvėpiau, plaučiai kaip senos dumplės sušvokštė jaudulio suspausti, subraškėjo, deguonies trūkumas nardino smegenis į rūką. Sustingusi išžiūrėjau į mažą tašką sienoje. Žinojau, kad jei apsidairysiu, galiu kažką pamatyti.

Ausyse sušnabždėjo mamos balsas: tau tik pasirodė, čia nieko nėra, tu viena, vėl prisigalvojai, juk žinai, kad čia tik tavo vaizduotės žaidimai. Sunkiai nurijusi seiles, pajudėjau – reikėjo slėptis. Besibraunančios į galvą įkyrios mintys bjauriai apspisdavo netinkamiausiu metu – kai jausdavausi silpna ir mažiausiai turėjau noro bei jėgų su ja ginčytis, – mama, negi tu nesupranti, kad man visai nepadedi?

Įkyrus moters balsas dažnai įsitaisydavo galvoje ir graužė pasitikėjimą. Laikui bėgant, jis taip įsitvirtino, kad pradėjo išstumti mano pačios mintis ir nepastebimai nuodijo buvimą. Nebe mama mane persekiojo, aš pati save nuplakdavau, kai jos nebūdavo šalia. Nenutildyti balsai iš vaikystės turėjo galios siurbti gyvastį, kaip įkyrūs persekiotojai jie visur lisdavo, drąsiai, garsiai rėkdavo ir atrodydavo tokie tikri ir teisūs.

– Kvėpuok, įkvėpk, iškvėpk, – bandžiau padėti sau nusiraminti, mat išsigandusi pamiršdavau, kad vos gimusi jau mo-

kėjau įkvėpti pilnus plaučius deguonies, tai dabar tik žiopčiojau kaip ant kranto ištrauktas karosas, stengdamasi įtampos suvaržytą kūną pripildyti gyvybės.

Klusniai įsiurbiau pagal komandą ir stipriai sučiaupiau lūpas, kad su oru neišsprūstų atodūsis, – niekas neturėjo manęs girdėti.

Emocijos kibirkščiavo, nesidavė pažabojamos, jos leidosi į nevaldomą, gaivališką, laukinį transą – nebe aš jas valdžiau, jos su manimi darė, ką norėjo. Adrenalinas plūdo į perpildytas, tvinksinčias, draskomas iš vidaus venas, kuo daugiau jo kaupėsi, tuo mažiau liko sveiko proto ir galimybių suprasti, kas čia vyksta. Įsielektrinę pojūčių receptoriai fiksavo aplinką: akimis apibėgau tamsoje skendintį kambarį, nosimi uodžiau namų kvapą, pašiurpusi oda siekė aptikti menkiausius įtartinus aplinkos pokyčius, bandžiau prisiversti rasti įrodymų, jog pavojus tikras, kitaip mama vėl laimės, aš veltui panikuoju ir man laikas persišviesti galvą.

Atidžiai apžiūrėjau visą pirmą aukštą, kiekvieną patamsiuose tyliai sustingusį daiktą. Viskas atrodė įprastai, kaip kas vakarą, bet nerimo kamuolys pūtėsi, sutrikęs protas blaškėsi, dusino nuojauta, kad, atidariusi namų duris, įsileidau tą, kuris stovi dabar už manęs, šaltą, ledinį žvilgsnį įsmeigęs į mano karščiu garuojančią nugarą.

Iš tolumos švelniai atvilnijo bažnyčios varpų skambesys. Vėdinimo sistema vienodai, ramiai šniokštė, keitė namo orą, šaldytuvai tyliai burzgė, šaldė Tomo sukištus šampano butelius. Atrodė, aplink nėra gyvos dvasios, įprasti vakariniai namų garsai, ir nieko daugiau.

Pastaruoju metu jaučiausi pavargusi, kažkas kėlė nerimą, labai giliai viduje sužybsėdavo raudona lemputė – signalas,

kurio nesugebėdavau suvokti, įvardyti žodžiais, tik atvilnydavo nerimo raibuliai – ženklas, kad vyksta požeminis drebėjimas, žmogiškajam protui dar neįjuntamas, fiksuojamas tik subtiliame pasąmonės lygmenyje.

Pažiūrėjau į šviesos jungiklius kambario gale ir sustabarėjau. Leidausi į vis gilesnį siaubo transą, kūnas virpėjo, širdis, pametusi ritmą, sustodavo, apmirdavo, tada pašokdavo ir, plėšydama šonkaulius, pasileisdavo beprotišku greičiu kalti. Kambaryje pasklido rūgštokas prakaito kvapas – mano baimės arba įslinkusio į namus slapta tūnančio prieblandos tamsybėje nematomojo.

Antro aukšto laiptų aikštelėje kažkas sutraškėjo, lyg grindys, atpažinusios svetimą, pasipriešintų, išriestų pašiauštą nugarą ir suvaitotų. Raudonmedis retkarčiais pokšėdavo ir dejuodamas pasislinkdavo iš įprastos, nusistovėjusios vietos. Žinojau savo namų gyvasties atodūsius, kasdienos traškesius, bildukų žaidimus, bet šis garsas buvo įtartinas, lyg kas būtų pastatęs sunkią pėdą ir sustingęs.

Jei įsibrovė į namus, čiupsiu taburetę ir iš visų jėgų tvosiu, bet rankos kaip pagaliai kabojo nusvirusios, neklausė. Nuo prašvilpusių galvoje frazių, girdėtų nuotykių filmuose, norėjosi susiriesti į kamuoliuką, prisiglausti prie ko nors ir pasislėpti, – didvyriškumo manyje nebuvo nė kvapo.

Neliesk, nelipk, neimk, nedaryk, negalima, nukrisi, užsi-gausi, – seni balsai už nugaros sustabdydavo ir kūne įkalindavo sveiką, smalsią, guvią, judrią sielą, susupdavo į mumijos įkapes, kontroliuodami, tarsi per lašelinę, lėtai lašino neįau-tros nuodus ir pamažu marino.

Grižau iš darbo, sustojau prie garažo, variklis automatiškai užgeso – dorai pagamintas europietiškas produktas taupė, sąžinė buvo rami, lėšų nešvaistėm ir nemetėm anglies dvideginio į karštinės krečiamą mūsų Žemės atmosferą. Nuspaudus automobilyje įtaisytą nuotolinio atidarymo mygtuką, vartai vaitodami išsižiojo, garaže šviesos davikliai nesuveikė, siauros mašinos žibintų šviesų brūžės išliaužė į juodą urvą, šonus ir pakampes palikusios patamsiuose. Išlipusi nukaukšėjau link jungiklio, sijonu braukdama purviną Tomo keturračio šoną, vos neužkliuvau už susiglaudusių, vairais apsikabinusių dviračių, perlipau sukrautus blizgančius slidžių batus ir saugiai, be aukų, bet suirzusi paspaudžiau mygtuką. Vėl nepastebėjo, kad daviklis sugedęs. Tomo darbas buvo tartinis su statybininkais, elektrikais, staliais, bet turėjau mažiausiai triskart paprašyti, o paskutinįkart jau nekantriai priekaištauti, kad nebeatidėliotų nemėgstamo darbo.

Rakandai, retai judinami, dulkėjo garaže, bet atrodė, kad, nusipirkus juos ir išrikiavus palei sienas, dažniau išsiruošime į išbalusius nuo šalčio Zermato kalnus. Vėjo sūpuojamoje gondoloje lėtai pakilsime į padebesius prie Dievo, grynas oras ir aukštis apsuks mums galvas, tada puraus, šviežio, kvepiančio sniego trasomis leisimės į slėnį, slidėmis pjaustydami begalinius baltus paklotus. Šalto vėjo nugnaibyti raudoni žandai atitirps tik įėjus į juodą rąstinį seną namelį, įsitaisius ant karvės oda trauktų minkštų sofų, kuo arčiau įkaitusio spragsinčio židinio. Suglaudę kelius, skambinsime šveicariško vyno taurėmis, jaukiai klegėdami palaimintais iš kalnų grįžusiųjų balsais.

Įsijungusi šviesas, instinktyviai nužvelgiau netvarkingas pakampes – jau metai, kaip neslidinėjome, visada atsirasda-

vo svarbesnių reikalų nei atostogos dviese. Užmiršti, plačiai išsklaidyti daiktai pūpsojo ir metė liūdnius, padrikai išsikėtojusius šešėlius.

Mašina jau garaže, vartai girgždėdami nusileidžia, paliečia žemę ir saugiai prilimpa, klaptelėjus sunkiam spynos užraktui. Atsidusau, po ilgos dienos laukė ramus vakaras namuose.

Plačiais mediniais laiptais nulipau į svetainę, erdvus plotas skendėjo jaukioje, žaismingoje vakaro prieblandoje, aksominiai šešėliai glostė odines sofas ir dailučius, elegantiškus italų meistrų drožinėtus staliukus, ilgus blizgius marmurinius virtuvės stalviršius.

Pirmame namo aukšte sienų beveik nebuvo, vos kelios būtinos atramos, langai vidų jungė su kiemu ir už ažūrinės tvoros likusiu pušynu. Niekas, pažvelgęs pro langus laukan, nedrįso jų dengti sunkiomis užuolaidų klostėmis, žiūrėdavo į tolius kaip į gyvus paveikslus. Prietemoje dar matėsi sodininkų prižiūrėti rožynai, patvory išsirikiavusios sultingos aukštos tujos, nuo kalvos nuriedėję rododendrų kukuliai ir kaip šilkiniai kilimai iškloti minkštučiai žolynai.

Staiga garaže kažkas subildėjo, lyg patamsyje kas būtų užkliuvęs už atremtų į sieną slidžių. Keldamos triukšmą, jos nučiuožė betoninėmis grindimis, žnektelėjo, ir vėl viskas nutilo.

Sustingusi vidury kambario klapsėjau akimis ir virpinau orą begarsiu kvėpavimu. Reikėtų patikrinti, ar viskas uždaryta, gal, vartams besileidžiant, kaimynų katinas įsmuko? Bet name buvau visai viena, už langų – tuščias tylus kiemas.

Mėnulis kieme nepasirodė, matyt, pateko į sunkią debesų apgultį. Antro aukšto laiptų aikštelėje blausiai spingsėjo lauko šviestuvų metami atspindžiai. Ten, viršuje, prigludęs prie sienos, juodavo sustingęs šešėlis, – jis mane sekė.

Širdis suspurdėjo tarp šonkaulių, lyg ruoštųsi pati pirma bėgti, galva svaigo, šleikštulys užkimšo gerklę ir trukdė kvėpuoti, nesugalvojau, ko imtis. Išvis nustojau galvoti, tik, gaudydama orą, pritūpiau ant artimiausios sofos, kad būčiau kuo mažesnė, neįžiūrima.

Laiptų pakopos sudejavusios įspėjo – jis artėja. Lėti žingsniai pamažu trumpino atstumą, laikas sustojo, rodėsi, jis sėlina visą amžinybę, ir tai nesibaigs niekada. Ausyse kalė širdies būgnai – mušė tokiu greičiu, kad, atrodė netrukus sprogs.

Jis neskubėjo, judėjo ramiai, tvirtai, lyg, kaip ir aš, žinočiau, kad Tomas šiandien negriš. Norėjosi rėkti, bet tokiu metu miške nebūna nei kaimynų, vedžiojančių šunis, nei automobilių, kurie, jei ir pralėks pro šalį, tai vis tiek uždarytais langais. Mane galėjo girdėti tik jis. Kūnas įkaitęs garavo, palaidinė sudrėkusi prilipo prie nugaros, galvoje kaip bičių spiečius sukosi žodžių kratynys, zvimbė, vėlėsi, nieko rišlaus ar suvokiamo, – vien chaotiškas triukšmas.

Blausiai apšviestas abstraktus beveidis siluetas, užsitraukęs ant galvos gobtuvą, akiduobes slėpė šešėlyje, tvirta ranka suėmė turėklą. Nežinia gniuždė: ar staiga puls, pribais, ar atėjo mano naujo, kvepiančio oda, Tomo dovanoto „Porsche“, kurį ką tik užrakinau garaže, o gal seifo?

Automobilis, seifas, papuošalai, viskio kolekcija... O gal mėgsta užpulti, kankinti silpnesni? Kūnas, bejėgiškai susmukęs į minkštą sofos gelmę, beviltiškai bandė pradingti. Drėgna ranka perbraukiau slidų odos paviršių, telefonas gulėjo prie atlošo, pasiekiamas, bet, likus keliems milimetrams, atitraukiau: jei paliesiu, ekranas nušvis. Nenorėjau, kad jis matytų nustėrusį mano veidą, geriau liksiu tamsoje. Sukryžiauvau rankas, lyg bandyčiau pati save apkabinti ir apsaugoti.

Laiptų viduryje jis stabtelėjo, jautėsi pranašesnis, galėjo iš viršaus savo paslėptomis juodomis akiduobėmis sekti smulkutę moterį, be garso sėdinčią sofos kamputyje ir laukiančią nuosprendžio. Jis žinojo, ką ruošiasi daryti, – buvo smulkiai tai iš anksto apmąstęs. Viskas vyko sklandžiai pagal planą, jokių netikėtumų, užduotis buvo lengvesnė, nei atrodė.

Aštrus svetimas kvapas lindo į nosį, tabako dūmai maišėsi su plėšraus, jaudulio krečiamo gyvūno prakaitu. Pakreipęs galvą į šoną kaip paukštvanagis, jis susidomėjęs sekė atokų kampą, kuriame veltui tikėjaisi likti nematoma.

Kūne virė adrenalinas. Karštis pavirto prakaitu. Pastovėjęs jis vėl lėtai pajudėjo, neskubėjo, lyg būtų tikras, kad niekas stipresnis už mane jo neužklups. Atrodė, lyg turėtų marias laiko, lyg galėtų būti čia, kiek panorėjęs, jautėsi saugus ir nebaudžiamas.

Sportinių batų padais cypindamas laiptų pakopas, nusileido į prieškambario aikštelę, visas pirmas namo aukštas buvo kaip ant delno. Mano mėgstamos atviros namo erdvės dabar kėlė siaubą, tarp manęs ir jo nebuvo jokių durų, kurias pripuolusi spėčiau užrakinti. Įbedusi akis į jo po gobtuvu paslėptą veidą, gūžiausi sofos kamputyje laukdama jo kito sprendimo. Jis jautėsi čia tarytum šeimininkas – drąsiai primetė savo žaidimo taisykles, palikdamas mane stebėti, laukti.

Staiga trekštelėjo laukųjų durų užraktas, jos tyliai pravėrė ir uždamos garsiai trinktelėjo.

Laukujės durys buvo už sienos, sekundeį pamečiau jį iš akių, bet netrukus už lango išdygo jo tamsi figūra su gobtuvu. Palinkęs į priekį, kad liktų neužfiksuotas kamerų, jis sportišku žingsniu nuskubėjo takeliu vartų link, stabtelėjo, apsižvalgė, kažko pritūpė prie išsikerojusios tujos, tada vikriai pasiekė

aukštą tvorą, įsikibo į metalinius virbus, lengvai sliuogtelėjo aukštyn, grakščiai, kaip akrobatas, persivertė, pademonstruodamas savo jėgą, ir dingo aklinoje miško tamsoje.

Durys, turiu bėgti prie durų! Bet kūnas, tarsi miręs, nejudėjo. Smegenys pirmos ėmė rodyti gyvybės ženklus, siųsti įsakymus: greičiau, kvėpuok, nesėdėk kaip suakmenėjusi. Pajudinau ranką – gyva.

Adrenalinas garavo pro odą, kojos tarsi išdrožtos iš medžio, padai nutirpę dilgčiojo, sunkiai atsistoja ir svyrudama pasukau durų link. Susigūžusi perėjau tamsią svetainę, virtuvėje spingsėjo geltoni orkaitės ir kavavirės laikrodžių skaičiai. Dairiausi viduje – jis galėjo būti ne vienas – nepaleisdama iš akių kiemo.

Už langų švietė lauko žibintai, sodas skendėjo ramiam vasaros vakaro tingėjime, nė gyvos dvasios aplinkui. Prišokau prie durų, apgraibomis susiradau rankeną, pasukau užraktą, atsirėmiau į duris ir lyg besvorė plūduriavau juodoje kaip kosmoso vakuumas tuštumoje, – rodėsi, visą gyvybę iš vidaus kas būtų išsiurbęs.

Svaiginantys, stiprūs baimės kokteiliai išjungė mąstymą, – reikėjo laiko išblaivėti.

Prislinkusi nedrąsiai paspaudžiau jungiklį, šiltos šviesos prikelti kambariai dunksojo ramūs, kaip kas vakarą. Įtampai slūgsant, galva svaigo, pertempti raumenys lėtai atsileido.

Vos užvilkau sunkias kojas laiptais į miegamąjį. Uždariusi duris, žvalgydamasi pro langus į sustingusį ramų kiemą, drėgnais pirštais perbraukiau telefono ekraną. Aplink buvo tylu kaip kape, – dideli kambariai galėjo sukaupti daugiau vienvės.

Tomo komandiruotės dažnėjo, reikalų pabaigos nesimatė, viena užduotis buvo svarbesnė už kitą, išsprendus tą, atsiras-

davo trys naujos, darbai augo geometrine progresija: susitikimai, pokalbiai, sutartys, pirkimai, klientai sukosi kartu su skubančia laikrodžio rodykle.

Jei jis atsiliepdavo, greitakalbe išberdavo atsakymus, jusdavau, kaip tolsta, skuba padėti ragelį, jo reikėjo ne tik man, daugelis laukė dėmesio.

Tomas mėgo jaustis laisvai, patogiai ir kontroliuoti padėtį. Jei skambindavo pats, linksmai paklausęs: kaip tu, mažiuk, – užversdavo savo dienos įvykių smulkmenomis, norėjo būti išklausytas. Jis ir jo darbai jam buvo labai įdomūs... Bet netikėtai sutrukdytas suirzdavo, lyg pagautas netinkamu metu.

Jis negalėjo pakęsti kontrolės, pagaliau išslydęs iš kibių mamos rankų, vis dar negalėjo pamiršti, kaip jį persekiojo diena iš dienos ištisus aštuoniolika metų.

Baigęs mokyklą, susikrovė menką savo mantą, apkabino mamą ir su dideliu džiaugsmu išlėkė studijuoti į Vilnių.

.....

— Prašau, pakelk ragelį, kad ir kur tu būtum, man tavęs reikia, – privalėjau su kuo nors pasikalbėti, negalėjau ilgiau virti savo sultyse.

Telefone monotoniškai ir abejingai pypsėjo signalas, kantriai kvietė, kol nuščiuvo. Nepasidaviau, surinkau dar kartą, gal pamatęs supras, kad atsitiko kažkas svarbaus, pypt, pypt, nežinau, ką jis veikė, bet norėjau tikėti, kad tai svarbiau už mane ir už tai, kas ką tik čia nutiko.

Išsigandusi ir vieniša savo didžiulėje, tuščioje, vėsioje lovoje palindau po antklode, šalti patalai glaustėsi prie odos, kėlė drebulį, prispaudžiau rankas prie krūtinės, bandžiau sušilti ir nusiraminti.

Laikrodė rodė beveik vidurnaktį. Tomas turbūt dar tvarkė reikalus... Ką jis veikia naktį, kokie dar reikalai?.. Tas juodas gobtuvas, svetimas kvapas kambaryje. Tomas kažkokiam viešbutyje, nežinia, su kuo, mintys zyzė galvoje ir nauja nerimo doze smūgiavo į paširdžius.

Būdravimą keitė neramus sapnas. Fantastiniai, neregėti vaizdiniai: juodais šilkais užkloti tylūs, negyvi namai, ištuštėję keliai, gūdūs miškai ir pelkės. Sklendžiau, kilau į viršų, tolyn, plasnočiau rankomis, gaivūs vėjai glaustėsi, atsiskyrusi bėgau į nežinią, grimzdau į juodą dangų.

.....

Šilkiniai naktiniai kaip antra oda prilipo prie vėstančios Snugaros, pažvelgiau į Tomo lovos pusę – rūpestingai užkloti patalai gulėjo nepajudinti.

Nakties košmarų likučiai sklaidėsi, į jų vietą kaip įkyrios musės sulindo mintys, zujo, kėlė chaosą, kūnas buvo sustingęs ir sunkus kaip akmuo, pajudinus ranką nudiegė skausmas, atrodė, kad vakar būčiau krovusi malkas.

Šilti ryto saulės spinduliai, įspindę pro langus, linksmai žaidė ant sienų, šokinėjo ant grindų, čiuožė baltais kaip purus sniegas patalais, kuteno akis, vėlėsi į juodus ilgus plaukus. Kambarys šviesoje pūtėsi, plėtėsi, atrodė, tuoj išvirs pro langus ant minkštučių žolės paklotų.

Išsirangiusi iš lovos, kaip išbalęs bedvasis vaiduoklis nusvyravau į dušą, vanduo monotoniškai tiško ant tvinksinčios galvos, upeliais sruvo per ilgus plaukus, tekėjo vienišu, susigūžusiu kūnu, žemės trauka siurbė vėstančius vandens lašus.

Kambaryje sužyzė telefonas, drebančiomis rankomis apsi-vyniojau minkštą švarų rankšluostį.

Tomas iš miegų stengėsi suregzti sklandų sakinį, pažinojau tą susijaudinusį, netvirtą balsą – matyt, iki paryčių linksminosi:

– Labas, Viktorija, skambinai? Negirdėjau, aplink buvo toks triukšmas, tu gi žinai, kaip būna. Aš čia, – ir nutilo, nebesugalvojo, ką pasakyti, mintys kaip sunkūs, pritvinkę debesys plaukė lėtai, reikėjo laiko.

– Labas rytas, skambinau vakar.

– Kaip tu? – tuščiame kambaryje pradingo jo mėgstama, visuomet paruošta frazė. – Žinai, vakar mes čia truputį pasėdėjom, supranti, – neramiai užbėrė žodžiais, bet tikros įvykių detalės ilguose, suveltuose sakiniuose išnykdavo, sunku buvo vaidinti vidurnaktį svarbiais reikalais užsiėmusį vyrą, nebent jis būtų budintis chirurgas, gelbėjantis gyvybes, ar lėktuvo pilotas, įstrigęs ilgame skrydyje.

Tomas nedirbo naktinėje pamainoje, ir pats tai gerai žinojo. Jo laukiamo atsakymo, kad viskas gerai, neturėjau, stovėjau šlapia vidury kambario, galvą vis dar gręžė skausmas, gerklėje įstrigusios vakarykštės baimės nuosėdos, ėmė tampyti skrandį ir pykinti, klestelėjau ant lovos krašto.

Tomo balsas drebėjo po gyvastį iščiulpusio naktinio budėjimo eiliniame miesto bare – rimtam vakarėliui praūžus, jo galva būdavo skausmingai tuščia.

Grįžęs iš kosmoso vakuumo, sąmonės bedugnės, kur galėjo pabūti nutolęs ir nepasiekiamas, telefone rasdavo paliktus ženklus, kad pabėgęs kažką praleido. Žiūrėdamas į telefoną, nurydavo gerklėje tvinksintį kaltės jausmą, reikėdavo susigrąžinti kontrolę: užsitikrinti ramybę namuose, naktinius nuotykius pateikti kaip padorų sutuoktinio elgesį ar dar geriau – kaip sunkų, alinantį darbą dėl šeimos gerovės, juk ką tik į garažą įstūmė naujutėlį „Porsche“.

Ūžiančios galvoje mintys, nebaigtos spręsti problemos, laukiančios derybos, nepavykę sandoriai sekiodavo jį, einantį iš biuro, lipantį į mašiną, sėdantį prie vakarienės stalo.

Atidirbęs dieną, Tomas vis dažniau pastumdavo sunkias baro duris ir ten tamsoje prasmegdavo.

„Slėptuvė“, jo mėgstama Vilniaus girdykla, įsikūrusi belanguose rūsiuose, neįsileisdavo saulės šviesos ir laiko rodyklių bėgimo. Tamsūs kambariai, prišvinkę rūgėsio kvapo, klegėdavo iki paryčių, pilni norinčių nuskandinti sunkius pareigų pančius ir slegiančią atsakomybės našą.

Apsiputoję sunkūs alaus bokalai nenutrūkstamu srautu slinkdavo link patamsiuose sulindusių kūnų.

Geidžiamą skaidrų, rudą skystį alaus gėrikai intymiai glaudė prie lūpų, godžiai dideliais gurkšniais rijo ir gerkle gurdė žemyn.

Dieną pasitempę, atkaklūs, raumeningi žmogiškieji kūnai dabar lėtai virsdavo pilnėjančiais, liūliuojančiais, tyžtančiais, beformiais drebučių maišais. Apsvaigus veidai ištuštėdavo, blausios akys žvelgdavo kiaurai, sunkus liežuvis nerangiai volioldavosi burnoje, skleisdamas neatpažįstamą veblėjimą. Laukiantys rytojaus darbai, neišsprendžiamos problemos, klaidūs, nesuvokiami santykiai, nevaldomi darbuotojai, sporto grafikas nykdavo.

Kūno skysčių cheminė sudėtis neatpažįstamai pasikeisdavo, patrauklus, viliojantis vyro kvapas pamažu virsdavo sumišusia prakaito, alaus ir šlapimo prarūgusia smarve.

Apimdavo savigaila, rytą virsdavusi savigrauža... taip įsisukdavo užburtas ratas.

Tomas lėtai tolo, o gal anksčiau jo nepažinojau? Slaptas, man nepažinus gyvenimas kėlė sąmyšį ir nerimą.

Uždaręs namų duris, laisvas, nebepažįstamas ir svetimas, pamiršdavo susitarimus, įsipareigojimus, išeidavo tyrinėti pasaulio įdomybių. Viena jo dalis nuoširdžiai stengėsi ieškoti ryšio, kita negalėjo niekam įsipareigoti, jis vargo bandydamas suderinti savo prieštaras, vengė sunkių klausimų, nes savo uždarame vidiniame pasaulyje negaudavo išrišimo, prieštarangi balsai draskė į visas puses.

Nustumiu gerklėje įstrigusį gumulą, mintis, kad prisilūpęs „išsijungė“, atsiribojo, pavojuje paliko mane vieną, buvo skausminga, bet vargu ar tai jam dabar galėjo rūpėti – kęsdamas galvos skausmus, susipainiojęs savo jausmuose, aplinkinių nebematė.

Jis lėkė dideliu greičiu, save spaudė vis labiau, bandė apžioti vis didesnę kąsnį, atsidarę laisvo pasaulio vartai siūlė verslo galimybių, reikėjo nepražiopsoti, spėti.

Neatsiliepė, negalėjo, nieko čia baisaus, kitą kartą viskas bus gerai, jis supras, kad nerimauju... Bet iš tiesų komandiruo-tės tik dažnėjo, širdis nerimastingai trankėsi, graužėsi nuojauta, kad viskas eina velniop, į namus atslenka blogis, ir nei aš, nei jis nežinojome, ką daryti.

Velniava, visai nenorėjau pasakoti savo blizgančiam telefonui ekranui, kas nutiko. Tomas pasislėpęs už tūkstančių kilometrų. Susitvarkysiu pati!

Nebenorėjau klausytis to silpno, pagiringai drebančio balso, negalėjau išreikti, kaip pykstu, trūko jėgų tarti bent žodį. Liūdnam atsidusau, tylą mus abu slėgė kaip betonas.

– Kodėl tyli, mažiuk, sakyk ką nors, kaip miegojai? Kaip tu? Sakyk ką nors!

– Labai skubu, ruošiuosi į darbą, pasikalbėsime, kai grįši, dabar neturiu laiko, – tvirtu balsu greitai užbaigiau, kad iš

gerklės neiššoktų ašarų gumulas. Sulaikiusi nustūmiau jas ir palaidojau tolimiausiam sielos kapinyne, kur jos kaupėsi ir virto į laimę vagiantį, slegiantį skaudulį ir nusivylimą.

Jaučiausi tokia vieniša, nors gyvenome dviese, viskas, rodos, klostėsi sėkmingai, verslas klestėjo, Tomui sekėsi, pinigai byrėjo, bet, vaikščiodama po didelius, sutvarkytus, pilnėjančius, jaukius namus, jaučiau skurdžią tuštumą, lyg kažkas svarbaus po truputį nyktų.

Susirangiusi šalia Tomo, netikėtai jo paklausdavau:

– Ar tu mane myli?

Nustebęs jis pažiūrėdavo į akis nesuprasdamas, juk gyvename kartu, susituokę, tiek kartų yra sakęs, kad myli, kodėl reikia kartotis ir gaišti laiką tam, kas be žodžių buvo aišku.

Numečiau telefoną, ir namai vėl nutilo, į galvą sugrįžo įkyrios mintys, šukavausi plaukus, dažiausi ilgas blakstienas – iš veidrodžio į mane žiūrėjo vienintelis žmogus, kuriuo dabar galėjau pasitikėti.

.....

Pasisveikinus su kolegomis ir uždarius šviesaus kabineto duris, apėmė saugi ramybė. Buvau savo privačioje teritorijoje, ant stalo stovėjo kompiuteris, dėmesio laukė lapeliuose sužymėti darbai. Nušvitus ekranui pirštai ėmė grakščiai striksėti klavišais, neramios mintys apie Tomą dingo, balsai iš vaikystės pro tas duris išvis neįsmukdavo. Tėvai neturėjo galios pamokyti, kaip dirbti, jie nesuprato, ką veikiu, nedrįso dalinti atgyvenusių praėjusio amžiaus patarimų, nebandė višažinio balsu išdrožti savo nuomonės kaip absoliučios ir vienintelės egzistuojančios tiesos.

Nuo praėjusių Kalėdų šeimos pietų stalas pas Tomo tėvus pasidalijo į dvi radikaliai priešiškas stovyklas. Vieni prosenelių papročiu dar valgė mamos keptą žąsį, bet kitame stalo gale sėdėjo nušvitę atskilėliai, pasipuošę sariais, ir graužė žolę. Visi jie po kaklu buvo pasikabinę kažkokio iš Indijos užklydusio mokytojo parduotus karolius, šventųjų veidais niekino mus – atsilikusius neišmanėlius, darančius baisią nuodėmę ir atgimsiančius šunimis. Pamatę vyno butelį, klaikiai susiraukė, bakterijų myžalo jie nebegėrė, pamiršę, kad per praėjusias Kalėdas kilnojo taures ir garsiai juokėsi, mat dar buvo tikėjimo nepakeitę.

Pareigingai bandžiau palaikyti ryšį su jo ir savo šeimomis, nekeisti tradicijų. Prieš išsiruošdama jų lankyti, iš anksto nusistatydavau laiką, kiek galiu klausytis aršių monologų, neramiai spurdėdavau įsprausta į sofą ir laukdavau, kada galėsiu grįžti į namų tylą ir pamiršti slogią susiejimo atmosferą. Anie taip aistringai mėgo pasisakyti, kad, kaip svarbūs ir reikšmingi, jie buvo neįgalūs klausytojai, nežinojo, kaip užmegzti pokalbį su artimaisiais, paklausti, kaip kitas laikosi.

Visas tas slegiantis ir keliantis nepasitenkinimą bendravimo paveldas lėtai slinko į mūsų namus, keldamas pavojaus lygį iki aukščiausiojo.

Norėdami išlaikyti dviejų skirtingų žmonių bendrą būvį, turėjom suderinti skirtingas pozicijas, bet tik bailiai pastumdavome iškilius klausimus po kilimu. Ginčydavomės tik saugiomis, paprastomis temomis: koks mūsų namuose bus maistas, vakarienei valgysime bulves ar ne, kelintą valandą kelsimės, kuria gatve eisime į turgų, iki kelintos naktimis zirzinsim televizorių.

Vis dažniau, gavę dar vieną neišgirsto sutuoktinio įvartį, įsiskaudinę grįždavome į tylą.

Darbo kabinete viskas buvo sustyguota, paprasta ir aišku, nė iš tolo nepriminė emocionalių išlydžių kupino šeiminio gyvenimo. Lėkėm amerikietiškais kalneliais, švelnius žodžius, šypseną, suartėjimą, apsikabinimus pakeisdavo nesusipratimai, ginčai, nusivylimai, kurie atitraukdavo mus vieną nuo kito į saugų atstumą.

Susituokus mūsų vedybinio palto skvernai liko prispausti tėvų namų durų, judėjom tik tam tikru, užbrėžtu, paveldiniu perimetru, išdresuoti kaip Pavlovo šunys pakartodavome įsirežusias į galvą tėvų gyvenimo scenas: jis išėjo į barą, vidurnaktis, dar negrįžo, jai neramu, ji blaškosi po butą, jis, neužlipęs iki buto durų, susmunka pirmame laiptinės aukšte ir užmiega, jai gėda pakelti akis į kaimynus, jis laksto paskui sijoną su dideliu kuodu, ji apleista liūdi, neišgali nusišypsoti savo vaikams... niekas nemokėjo iš to lekiančio velniop vagono išsokti.

Savo namuose, sode su gėlynais, lauko terasoje, ant gulto prie baseino jaučiausi lyg medžiojamas žvėrelis, kuriam kartkartėmis kažkas užsukdavo deguonį, lyg lėtai mirčiau, tolčiau nuo savęs, dingčiau, nykčiau, virščiau rūku, kabančiu be formos ir be turinio nenusakomoje erdvėje ir laike.

Darbo dienos baigiantis, ramybė po truputėlį blėso, pagalvojus, kad turėsiu važiuoti namo, nugara perbėgo drebulys, pažvelgiau į stalčiuje gulinčią nutrintą oranžinę knygą apie kvėpavimą – išsitraukdavau ją, kai reikėdavo nusiraminti.

Tomas daugiau nebeskambino, po vakarykštės neįtraikyti sukelti įsisavintos dozės, jo diena buvo ne pati lengviausia: skaudėjo galvą, piktas ir niūrus, judėjo, nes privalėjo. Rytą

nepadaryti darbai ir pareigos nedingsta, jų gali tik padaugėti, sukanęs dantis kruopščiai tvarkėsi, nors mieliau būtų griuvęs į lovą.

.....

Vakarinės saulės spinduliai sulindo į pušų viršūnes, kietas užsiklojo švelniais, jaukais šešėliais. Įdėmiai dairdamasi, lėtai įvažiavau pro vartus, apžiūrinėjau tujas, kaip sargybiniai išsirikiavusias, surėmusias šonus palei tvorą. Neskubėjau.

Pasėdėsiu mašinoje, paskambinsiu sesei, tikrai atvažiuos kartu apsižvalgyti. Bet žinojau, kokia ji užsiėmusi, nesinorėjo trukdyti, susitvarkysiu, negaliu slėptis už kitų nugaros.

Atidariau garažą nė sekundei nenuleisdama akių nuo kiemo, įvažiavusi paskubomis užsirakinau, likau budri kaip su nerimęs paukštis, saugantis savo lizdą. Lėtai, kaip galima tyliau atidariau automobilio dureles, pastačiau koją ant grindų. Pirmą etapą įveikiau, aš viduje.

Nesaugumo jausmas grįžo, šiurpuliai lindo po oda, judesiai darėsi atsargūs ir padriki, akys lakstė. Vos įkvėpusi, išpūčiau orą, kol galiausiai ėmė trūkti deguonies. Buvo sunku išlaikyti blaivų protą, ramiai, be panikos patikrinti, ar vakar buvusi nesaugi vieta šiandien yra rami.

Viskas gerai, aš rami, saugi, įeinu ir dėl nieko nesijaudinu, bet smegenys dirbo savo darbą, abejojo, ar tai nebus tik eiliniai tušti įtikinėjimai, kurie reiškė ne tai, kaip jaučiuosi, o tai, kaip turėčiau jaustis kažkam liepus. Neskubėdama leidausi laiptais, tuo pačiu keliu kaip tas, palindęs po gobtuvu. Tylu, nė gyvos dvasios, viskas kambaryje, kaip palikau rytą. Ant marmurinio virtuvės stalo stovėjo kavos puodelis, pus-

tuštė vandens stiklinė, neplauta lėkštė. Slinkau kambario viduriu, kad iš už kampo kas neišsoktų.

Viską apėjusi, klestelėjau ant sofos ir įbedžiau akis į kiemą.

Apsunkusiomis kojomis užkopiau laiptais į miegamąjį, įlindau į savo didelę lovą, susirangiau po užklotu. Didelėse lovose būna sunkiau sušilti ir telpa daugiau vienatvės. Telefoną pasidėjusi šalia, plevenau tarp nykstančios realybės ir sapno, atsidaviau ir grimzdau, tegul būna, pavargau viską kontroliuoti.

Nakties tyloje staiga pasigirdo keistas garsas, krūptelėjusi ir sustingusi bandžiau susivokti, čia sapnas ar realybė, ar vakarykščio išgąščio atgarsiai, visai neturėjau jėgų galvoti, akys merkėsi.

Supypsėjo telefonas, pašokusi pažvelgiau į tamsoje blyksintį ekraną, mirksėdama vos įžiūrėjau nežinomą numerį. Tomo nebuvo, jo lovos pusė tuščia. Pačiupusi, nuspaudusi mygtuką, priglaudžiau prie ausies. Vos girdimai sušnabždėjo, atrodė, girdžiu tariant mano vardą, atitraukiau telefoną kuo toliau, lyg bandydama apsisaugoti nuo šiurpaus balso, kūnas suvirpėjo drebinamas. Pasigrūmusi su baime, vėl priglaudžiau telefoną prie ausies. Pypsėjimas, padėjo ragelį.

Sutrikusi dairiausi po didžiulį tamsoje skendintį kambarį, mėnulio šviesa skverbėsi pro užuolaidų tarpus, priglaudžiau galvą prie pagalvės, rankomis užsidengiau ausis, užmerkiau akis, bandžiau pasislėpti, kad nieko negirdėčiau ir nematytčiau. Gal man tik pasigirdo, gal kažkas šiaip suklydo rinkdamas numerį ir jokio mano vardo niekas netarė, man tik pasirodė... Nieko negalėjau suprasti, galvoje susipynė tikras minčių jovalas, reikėjo nurimti.

Knygos veiksmas vyksta apie 2000-uosius metus – žmonių atmintyje dar gyvi sovietinės ekonominės buities prisiminimai, bet jau aiškiai išryškėję ir laukinio kapitalizmo ženklai: staigus verslesniųjų praturtėjimas, nauji verslai, didelės galimybės, ryškus atotrūkis tarp greitai praturtėjusiųjų ir likusiųjų neturte.

Pagrindinė knygos veikėja Viktorija – turtingo verslininko žmona, gyvena ramų, tvarkingą gyvenimą. Bet staiga jos kasdienybę sukrėtę baisūs, netikėti įvykiai priverčia Viktoriją išlįsti iš savo idealiai sustyguoto, bet iliuzinio burbulo, atidžiau pažvelgti į ją supančius žmones ir giliai apmąstyti savo jausmus. Skaudžios aplinkybės ir gilūs psichologinių būsenų apmąstymai verčia knygos veikėją pažvelgti tiesai į akis ir norom nenorom, pasukti brandos keliu.

Žaneta Lilienė-Lilė (1967–2026) – gimė Panevėžyje, baigė lietuvių literatūros studijas Vilniaus pedagoginiame universitete. Jos profesinis ir kūrybinis kelias buvo įvairiapusis – nemažą gyvenimo dalį ji dirbo verslo valdymo srityje, daug keliavo, ilgesnį laiką gyveno Pietryčių Azijoje, kur parašė didžiąją dalį romano „Baimė“. Psichologija, žmogaus elgesio motyvai, dvasinis gyvenimas ir religijų tyrinėjimai lydėjo ją tiek profesinėje veikloje, tiek asmeninėse gyvenimo prasmės paieškose.

www.vaga.lt